

АНАЛІЗ ФАКТОРУ ОСОБИСТІСНОЇ АКТИВНОСТІ У САМОВИЗНАЧЕННІ ОСІБ РАНЬОГО ЮНАЦЬКОГО ВІКУ

Горбатова А.О.,
СумДПУ ім. А.С.Макаренка

Дослідження в галузі самовизначення особистості є дуже актуальними в наш час, особливо в юнацькому віці, коли людина обирає свій подальший шлях. На думку більшості дослідників даної проблеми, самовизначення є новоутворенням юнацького віку.

проблему самовизначення особистості розглядали психологи - теоретики та практики у нашій країні й за рубежом: Райс Ф., К. Левін, Ш. Бюлер, М.Й. Боришеський, Л.І. Божович, І.С. Кон, Т. М.Титаренко в їх працях знаходимо численні трактування поняття самовизначення.

У віковому аспекті проблема самовизначення найбільш глибоко і повно була розглянута Л.І. Божович . Найбільш містким є визначення потреби в самовизначенні особистості, як реалізованої потреби в єдину смислову систему узагальнені уявлення про світ і про себе, отже, знайти та визначити сенс власного існування. Л.І. Божович характеризує самовизначення як особистісне новоутворення старшого шкільного віку, яке пов'язане з формуванням внутрішньої позиції дорослої людини, з усвідомленням себе як члена суспільства, з необхідністю вирішувати проблеми свого майбутнього. Вона також розкриває психологічну природу самовизначення. По перше, потреба в самовизначенні виникає на певному етапі онтогенезу – зламі старшого підліткового і молодшого юнацького віків. Необхідність виникнення цієї потреби ґрунтується на логіці особистісного і соціального розвитку підлітка. По - друге, потреба в самовизначенні розглядається як потреба в формуванні певної смислової системи, яка поєднує уявлення особистості про світ і про себе саму. Отже, створення такої системи передбачає пошук людиною відповіді на питання про сенс свого існування.[3]

Фактор особистісної, суб'єктної активності суттєво впливає на самовизначення та самоідентифікації осіб юнацького віку, тобто усвідомлення і прийняття відповідальності за свої потреби, особистісні цінності, мети. Проаналізувавши психологічну літературу нами були відібран ряд методик, які були проведені на базі

Семенівської гімназії №2 Чернігівської області та Сумського будівельного коледжу терміном з жовтня по березнь 2008- 2009 рр.

Результати кореляційного аналізу дають змогу виокремити певний набір особистісних характеристик, від способу самосприйняття яких залежить успішність особистісного самовизначення учнів гімназії та коледжу.

Згідно з дослідженням, на успішність особистісного самовизначення старшокласників гімназії впливає усвідомлення себе як самостійної особистості, незалежної від думок свого оточення; рівень довільності поведінки, наполегливість сторін своєї особистості, усвідомлення привабливості та інтелектуального розвитку. Успішність особистісного самовизначення старшокласників включає в себе певну спрямованість на себе, схильність до суперництва й прагнення до домінування та успіху.

Для учнів коледжу успішність особистісного самовизначення пов'язана з усвідомленням себе як впевненої в собі людини, енергійної, діяльної, яка володіє певними діловими якостями: сміливість, схильність до ризику, стриманість, розважливість, дипломатичність, ощадливість. Також важливий розвиток емоційно-вольових сторін особистості — самоконтроль і самодисципліна, емоційна стійкість. Отже, проаналізувавши отримані результати, ми можемо зробити висновок. Старшокласники є більш схильними до ідеалізації свого майбутнього та своїх можливостей, тоді як учні коледжу більш помірковано і відповідально ставляться до нього.

Звідси, практичні психологи шкіл повинні посилити профорієнтаційну роботу, що і допоможе старшокласникам самовизначитися.

Література.

1. Абульханова-Славская К. А. Деятельность и психология личности. — М., 1989.
2. Битянова Н. Р. Психология личностного роста. — М.: Генезис, 2001. — 352 с.
3. Божович Л. И. Личность и ее формирование в детском возрасте. — М., 1968.
4. Толстых Н.Н Жизненные планы подростков и юношей // Вопросы психологии., 1984, №3.

Наук. кер.- Кузікова С.Б., к.псих.н., доцент